

Beden ve Yüz Yapısı ile Karakter Analizi

Psikolog **TUNCEL
ALTINKÖPRÜ**

Tuncel Altinköprü

1946 yılında İstanbul'da doğdu. Beyazıt Beşinci İlkokulu, İtalyan Ortaokulu ve Pertevniyal Lisesi'ni bitirdi. Ardından girdiği İstanbul Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Umumî Psikoloji (tezli), Tecrübî Psikoloji, Felsefe ve Çapa Tıp Fakültesi'nden Psikiyatri sertifikalarını aldı.

1971 yılında Altinköprü Yayınevi'ni kurarak kendi eserlerini bu yayınevi bünyesinde yayınlamaya başladı. Bugün çeşitli konularda yayınlanmış elliye aşkın telif eseri bulunmaktadır. Kimi dergilerde yayınlanan makalelerinin yanı sıra psikoloji, çocuk eğitimi ve edebiyatı alanında çok sayıda çalışması vardır.

Kurucu ortaklarından olduğu İlgi Yayıncılık ve Güçlü Yayıncılık bünyesinde de Türk yayın hayatına hizmet eden yazar, yirmi yıl Ders Kitapları Anonim Şirketi'nin tasarım ve yayım müdürlüğünü sürdürdükten sonra emekli olmuştur.

Yaşamını hâlen Yalova'da sürdürmekte olan yazarın; psikoloji, eğitim ve çocuk edebiyatı alanlarındaki kitapları; Hayat ve Çilek Yayınevleri'nde yayınlanmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Sunuş 9

Bölüm 1

Bedensel Karakterolojinin Bilim Öncesine Kısa Bir Bakış 11

1. Safralı Tip 14

2. Lenfatik Tip 15

3. Sınırlı Tip 16

4. Kanlı Tip 17

Evren, Yıldızlar ve Mizaçlar 19

Frenoloji ve Günümüze Etkisi 21

Karakterolojinin Bilim Öncesi 23

Çağının Bugüne Etkisi 23

Bölüm 2

Biotipolojinin Doğuşu 25

Bilimin Işığında Mizaç ve Beden Yapısı 25

Sigaud ve Mac Auliffe'nin Tipolojisi 27

Viola ve Pende'nin Tipolojisi 29

Bölüm 3

Kretschmer'in Beden Yapısı ve Karakter

Bağıntısı Üstüne Araştırmaları 33

1. Leptosom (Astenik) Tip 36

2. Atletik Tip 37

3. Piknik Tip 39

4. Karışık Tip (Displastik) 40

Bedensel Tiplerin Karşılaştırılması 43

Bedensel Tiplerin Sirküler ve Şizofrenler Arasındaki

Dağılımı	44
Şizofreni	46
Siklofreni (Psikoz Manyak Depressiv).....	47
Sara (Epilepsi)	49
Kretschmer'in Araştırmaları ve Normal Kişilik	50
Şizoid Bir Ailenin Portresi	53
Neşeli Mizaçlı Sirküler Bir Ailenin Portresi	53
Depressiv Mizaçlı Sirküler Bir Ailenin Portresi.....	54
Sikloit Mizaçlar	55
Şizoit Mizaçlar.....	63
Siklotim ve Şizotim Mizaçlı Normal Kişiler	71
Siklotim Mizaçlı Gruplar	72
1. Geveze ve Şen Kişiler	72
2. Sakin Mizaçlı Kişiler	72
3. Sessiz ve Duygulu Kişiler.....	72
4. Rahatına ve Zevkine Düşkün Kişiler.....	73
5. Becerikli, Etkin ve Pratik Kişiler.....	73
Şizotim Mizaçlı Gruplar.....	74
1. Kibar ve İnce Düşünceliler	74
2. Yaşadıkları Dünyaya Yabancı Kalan İdealistler.....	75
3. Soğuk ve Efendi Yaradılışlılar.....	75
4. Soğuk, Hareketsiz ve Uyuşuk Yaradılışlılar	76
Beden Yapısı ve Mizaç Üstüne Yapılan Deneyler	77

Bölüm 4

Dâhiler ve Beden Yapısı	85
Dehânın Nedeni Üstüne Varsayımlar.....	85

Siklotim Mizaçtaki Edebiyatçılar	87
Şizotim Mizaçtaki Edebiyatçılar	88
Plastik Sanat Alanında Dâhiler	89
Beden Yapısı ve Bilgin Tipleri	90
Beden Yapıları Açısından Önderler ve Kahramanlar	92
Siklotim Mizaçlı Önderler ve Kahramanlar	92
Şizotim Mizaçlı Önder ve Kahramanlar	96

Bölüm 5

Sheldon'un Beden Yapısı ve Karakter

Bağıntısı Üstüne Araştırmaları	99
Üç Morfolojik Bileşken	100
Endomorfizm	100
Mezomorfizm.....	101
Ektomorfizm	101
Somatotipler.....	103
Mizacın Üç Ögesi	106
Kendinizi ve Başkalarını Değerlendirmek	
İçin Bir Anahtar	109
Sheldon'a Göre Mizaç ve Fizik Yapı Arasındaki İlişki	111
Hurleigh: Uyumlu, Serebrotonik Bir Kişilik.....	114

Bölüm 6

Yüz Yapısı ve Karakter	129
Dr. Corman'ın Morfopsikolojisi	138
Yaşamsal İki Etkinlik:	138
Yayımla ve Çekilme	138
Yaygın Tipler.....	139
Çekilmiş Tipler	140

Morfolojik Tipolojinin Çeşitlenmesi	141
Yüzün Üç Basamağı.....	145
İçgüdüsel Yaşam Alanının Baskın Olduğu Tipler	146
Duygusal Yaşam Alanının Baskın Olduğu Tipler.....	147
Kültürel Yaşam Alanının Baskın Olduğu Tipler	147
Küçük Yüz, Büyük Yüz.....	148
Kapalı Duyu Organları, Açık Duyu Organları.....	148
<i>Balzac'ın Morfopsikolojik İncelenmesi.....</i>	<i>154</i>
<i>Morfolojik Karakterolojinin Sınırları.....</i>	<i>157</i>
<i>Son Birkaç Söz</i>	<i>159</i>

Sunuş

“İnsanı tanımak” denince, amaç bir bilinmeyene ulaşmak oluyor kuşkusuz. Bilinmeyene ulaşmaksa daima bir bilinenden yola çıkılarak elde edilegelmiştir:

Hiç tanımadığımız, ilk kez gördüğümüz bir kişi hakkında ne bilme olanağımız var ki? Hiç konuşmamışız kendisiyle, ses tonunu bile bilmiyoruz! Adını, yaşını, öğrenim durumunu, mesleğini, toplum içindeki yerini, çevresini, amaçlarını, tutkularını, isteklerini, korkularını bilmememize karşın karşımızda duran kişi, fizikî görünümüyle bize somut bazı ipuçları vermektedir. Eğer bu bilgi iyi değerlendirilirse yüz yapısı ve beden yapısının taşıdığı özelliklere bakılarak o kişinin karakteri hakkında oldukça ayrıntılı bilgilere sahip olunabilir.

Kitabımızın başında kısaca değinmeye çalıştık. İnsanoğlu, binlerce yıl önce göstermiş bu çabayı. Ne denli kesindi ne denli güvenilirliydi ulaştıkları sonuçlar? Bir özlü deyişte “Yüzü güzel olanın huyuda güzel olur.” demiş atalarımız. Bu yargının her zaman doğrulandığını görmek olanaksız fakat içeriğinde bazı özler gizlemediği de söylenemez. Geleneksel kuramlar; şişmanların neşeli ve hoşgörülü, zayıfların titiz ve kuralcı, kısa boyluların içten pazarlıklı, iri yapılların saf ve sessiz olduğu yolunda bize pratik öngörüler sunar. Biz bu kuralları geçerli bulsak da bulmasak da bilinçdışı yönelişlerle etkileniriz onlardan.

Ancak bu kitapta ele alınıp incelenecek olanlar bunlar değil. Biz bu alanda gösterilen çabaların bilim öncesine kısaca bir göz attıktan sonra özellikle üç çağdaş araştırmacı "Kretschmer-Sheldon ve Corman"nın bilimsel araştırmalarıyla bunların pratik sonuçlarını sizlere sunmayı amaçladık. Çünkü bu bilgiler, insanlarla olan ilişkimizde yanılmak şöyle dursun, yanılığdan koruyacak bizleri. Ön bir görüş kazandıracak. Daha uygun, daha olumlu, daha verimli arkadaşlıklara, çalışma ve yaşama olanaklarına ulaşmamızı sağlayacak.

Yararlı olmak umut ve dileğiyle...

Tuncel ALTINKÖPRÜ

BÖLÜM 1

Bedensel Karakterolojinin Bilim Öncesine Kısa Bir Bakış

Beden yapısı ve yüz biçimiyle, fizikî ve fizyolojik bazı niteliklerin, şahsiyetin çözümlenmesinde somut ve bilimsel özellikler olarak kullanılması, 20. yüzyılın ilk yarısına rastlar. Bununla birlikte bu ilişkinin, insanlık tarihinin en eski çağlarında sezilendiği ve bundan yararlandığı bilinmektedir.

Bazı tarihi belgeler, milattan önceki yıllarda Çinlilerin, insanların yüz biçimlerinden karakterlerini okumayı ve başarı düzeylerini belirlemeyi bir sanat dalı olarak geliştirdiğini anlatmaktadır. Eski Yunan uygarlığının da bu konuya eğildiği ve bazı pratik formüllerle insan karakteri hakkında bilgi sahibi olmayı amaçladığı görülmektedir.

Aristo'ya göre, bir hayvana az veya çok benzeyen bir insan, az çok onun karakter özelliklerini taşır. Bu varsayımdan yola çıkarak kalın ve güçlü bir boyuna sahip kişi, boğanın gururuna; ince ve uzun boyunlu biri geyiğin ürkekliliğine; kısa ve ince boyunlu bir kişi ise tilkinin kurnazlığına ve düzensizliğine sahiptir denilebilir. Aynı uygulama, burun biçimi için de geliştirilmiştir. Kaşların arasından başlayan geniş bir burunun, öküzün tembelliğini; etli bir burunun, domuzun aptallığını; sivri bir burunun, köpeğin sadakatini simgelediği varsayılmıştır.

Aristo'nun temellendirdiği bu psikolojik tanımlar, hayvanlara insan kişiliğini veren çağımızın ünlü çizgi film dehası Walt Disney'in kahramanlarıyla büyük bir uyumla birleşir. Soyguncu, para hırsı içinde olan kişiler, basık burunlu, şişman ve domuz görünümünde çizgilere sahiptir. Düzençi ve hilekâr olanlar, genellikle tilki görünümüyle kalıplaşmıştır. Hâkimler, baykuştan; otorite koruyucuları, Spanyel tipi köpeklerden; iyi kalpli arkadaşlar, atlardan oluşturulmuştur.

18. yüzyılda Charles le Brun'un hayvanlar ve insanlar arasındaki karakterolojik açıdan paralelliği belirten ilginç yapıtı, bu yoldaki düşünüşün bir özeti sayılabilir.

Aslında pek çok sanatçının, fizik yapıyla karakter arasındaki güçlü bağlantıyı gözden kaçırmadığını görmekteyiz. Shakespeare'den alınan aşağıdaki dizeler bunun bir kanıtı değil mi?

“Sezar: Bırakın çevremde geceleri iyi uyuyan,
Çıplak kafalı, şişman adamlar bulunsun.
Şu Kasyus'un bakışları boş ve anlamsız.
Çok düşünüyor, tehlikeli olur böyle adamlar.
Antonyus: Ondan korkmayınız, tehlikeli değildir.
Mert, soylu ve yetenekli biridir.
Sezar: Ne olurdu biraz da şişman olsaydı!”

Çağlar boyu, kuşaktan kuşağa süzülerek gelen, toplumların özlü değişlerinde, genel güldürü anlayışlarında, düşünüş ve duyuş biçimlerinde görülen kalıplaşmış anlatımlarda da fizik yapıyla karakter arasındaki bağlantıyı buluruz.

“Boyu uzun beyni boş, tut kulağından çifte koş.”
“Boyu uzun, aklı kısa.”
“Başı başka olanın aklı da başka olur.”
“Yüzü güzel olanın huyu da güzel olur.”
“Yüzünden, gözünden iyilik akıyor.” deyişleri, bunun yalnızca birkaç örneği.

Karikatürde hilekâr kişi; ince yüzlü, sivri çeneli, zayıf ve kambur bedendelidir. Neşe ve içkinin bulunduğu her yerde tombul, çıplak kafalı, kırmızı burunlu, güleç bir yüz belirir. Faziletin burnu sivri, güldürünün burnu ise kalındır.

Hiç kuşkusuz, toplumun gözlemlerine dayanan belirsiz ve sistemleşmemiş bilgi parçaları, bu konuya eğilenlerin yönelişinde bir etkindir. Ünlü hekim, eski Yunan'ın büyük hocası Hipokrat'ın, bedensel özelliklere dayandığı mizaç sınıflandırması, etkisini ve geçerliliğini hâlâ sürdürmektedir. Gerçi bu sınıflandırmaya fizyolojik ve psikolojik pek çok öge eklenmiştir ancak temel değişmemiş ve aynı kalmıştır. Fouillee'nin tanımlamasıyla bu dört tip şöyledir:

Safralı: Çok hareketli, ani ve aşırı tepkilidir.

Lenfatik: Durgun, tembel ve ağır tepkilidir.

Sinirli: Coşkulu, hareketli, tasarlayıcı ve yapıcıdır.

Kanlı: Hayalci, duygusal ve sebatsızdır.

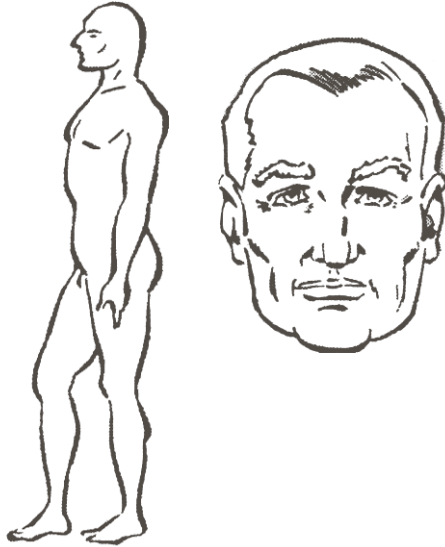
Hemen belirtelim ki her mizaca adını veren isimlerin birer ad olmaktan başka anlamları yoktur yani tanımlayıcı, belirleyici bir içerik taşımazlar. Bir kanlı dediğimiz zaman yüzü kıpkırmızı, bir lenfatik dediğimizde ise ağzından tükürük saçan kişiler düşünülmesin.

Hipokrat'ı takiben Yunanlı anatomist hekim Galien, bu dört mizacı sınıflayarak temel niteliklerini belirginleştirdi. Böylece bu karakterolojik sistem, tüm Orta Çağ düşüncesinde etkin ve egemen oldu. Bu düşüncede, insan yapısında var olan bazı temel salgıların, kişinin tüm davranışlarını belirlediği varsayımı temeldir.

Aynı düşünce çerçevesi içinde, fiziki görünüş ve karakter özellikleri açısından bir diğerinden farklı dört küme şöyle belirlenir:

1. SAFRALI TİP

İlk bakışta göze çarpan özelliği, oldukça uzun olan boyudur.

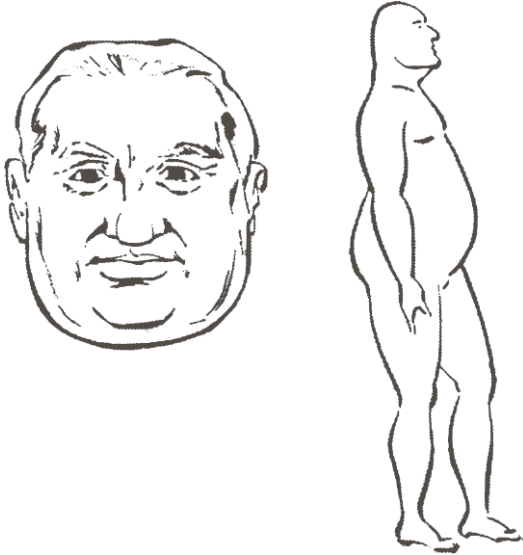
Kol ve bacakları, gövdesine oranla daha gelişmiş olmakla birlikte kendisine bakan kişide uyumlu ve biçimli bir yapıya sahip olduğu izlenimi bırakır. Daha ileride göreceğimiz atletik tipe yakındır. Yüz, köşeli ve dörtgeni anımsatır biçimdedir.

Bunlar, 4. kümede yer alan kanlı mizaçtakiler gibi hareketli ve etkin kişilerdir. Ancak eylem ve çabaları, gelip geçici heves ve düşleri değil, büyük tutku ve amaçları hedef alır. İstek ve direnç sahibi, inatçı, azimli, tuttuklarını koparan kişilerdir. Başkalarının telkin ve isteklerine boyun eğmez, kendi amaç ve doğrultularından sapmazlar. Fazla sosyal ve arkadaş canlısı değildirler. Buna karşın az fakat seçkin bir arkadaş çevreleri vardır. Dostlukları gibi düşmanlıkları da süreklidir. Bu kümedeki kişilerin dostluklarına güvenilmeli, düşmanlıklarından korkulmalıdır.

2. LENFATİK TİP

Yuvarlak hatlı, geniş ve şişman yapılıdır. Yüzü, yuvarlak ve iridir.

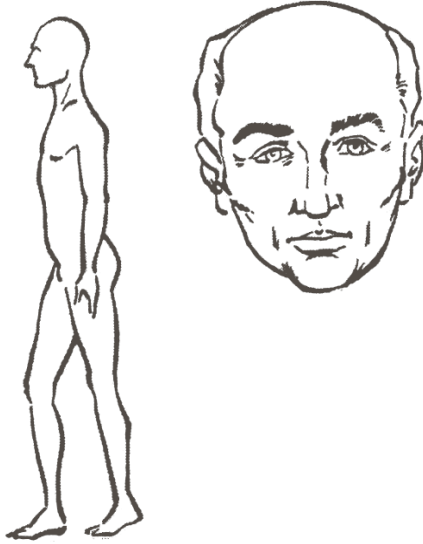
Bu fizik yapının altında, durgun ve rahat bir mizaç gizlidir. Lenfatik, pratik ve yaratıcıdır. Olayları objektif olarak görür ve

en yalın biçimde ele alır. Sorunları, yararına en uygun şekilde çözümler. İyimser ve sabırlıdır. Bu özellik kimilerinde, ne yapacağını bilen kişilere özgü bir kararlılık biçiminde kendini gösterir. Öyle ki her türlü telaş, acele ve çabukluktan uzaktır. Kimilerinde ise bir kaplumbağanın umursamaz yapısal ağırlığını görürüz. Böylelerinin, batmakta olan bir geminin içinde bulunsalar bile çevik ve ivedi davranmalarına olanak yoktur.

3. SİNİRLİ TİP

Son derece ince ve narin beden çizgilerine sahiptirler. Büyük kafatasları ve geniş bir alınları olmasına karşın yüzleri, ince biçimlidir.

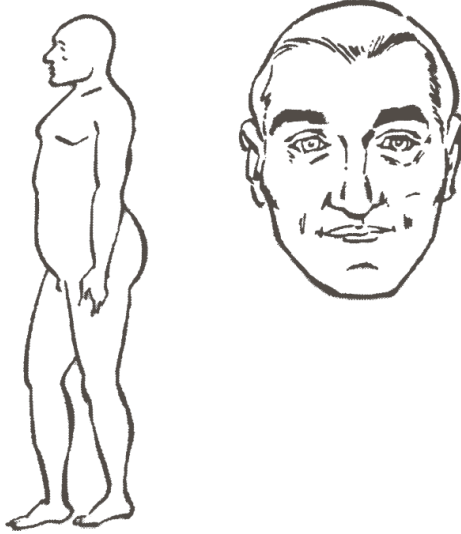

Eylemi ve kültürü her şeyin üstünde tutan, öğrenmeyi, araştırmayı seven, pratik uygulamalara yönelik, kendine göre gerçekçi, gözleyenlerce biraz kötümser, fazla sosyal sayılmayan kişilerdir. Gülmek, eğlenmek, güzel vakit geçirmek, unutulmaz anılar yaşamak için böylelerinin arkadaşlığına pek güvenmeyin. Onlar, hafifliklerden nefret ederler. Genellikle ciddi ve ağırbaşlıdırlar. İnce ve ölçülü mizahtan hoşlanır, kabalıktan tiksiniyorlar. Basit güldürü anlayışı, yüzeysel konuşmalar, onlarca aptalca bir zaman

öldürmektir. Güncel siyasi konuları, bilim ve sanat olaylarını konuşmak, felsefe, bilim, sanat alanlarında tartışmak istiyorsanız tam aradığınız kişilerdir.

4. KANLI TİP

Bu kümedeki kişiler, geniş bir göğüs kafesine sahip olup balık etlidirler. Yüz çizgileri, keskin ve uzuncadır. Bunlar da lenfatikler gibi iyimser yaratılışıdır. Kendilerini karamsarlığa pek kaptırmazlar. Buldukları yere neşe ve canlılık katarlar. Arkadaş canlısı ve toplum insanıdır. Hoşsohbet ve nüktedan olarak tanınırlar. Spor yapmaktan, yaratıcı etkinliklerde bulunmaktan, hayatın tadını çıkarmaktan sonsuz bir haz duyarlar. Ancak sebatsızdırlar.

Büyük bir coşku ve heyecanla başladıkları bir işi ya kendilerini zorlayarak isteksizce bitirirler ya da yarım bırakırlar. Çabucak hırsa ve öfkeye kapılabilir, sonradan pişmanlık duyacakları davranışlarda bulunabilirler. Üstelik bu öfkeleri, ani ve aşırı olduğu ölçüde süresizdir. İstek, düşünüş ve heyecanlarının tutsağıdırlar. Heyecanlılıkları ve tez canlılıkları bazen başlarının derde girmesine neden olur.

İşte bu sistem ve tanımlar içinde belirlenen tipoloji, Orta Çağ'ın astrolojik psikolojisinin de temelini oluşturmuştur. Bununla birlikte bu dört tip nadiren saf hâlde bulunur. İnsanlar gerçekte bu mizaçların melezleridir. Ancak yine de belirli bir tipin, beden ve mizaç yapısına daha çok egemen olduğu görülür.

Evren, Yıldızlar ve Mizaçlar

Orta Çağ düşüncesine göre her birey, küçük bir dünyadır. Bu küçük dünyalar, büyük evrenin temel bazı öğelerini benliklerinde yaşatır. Bu temel öğeler, az yoğundan en yoğuna doğru:

1. Hava
2. Ateş
3. Su
4. Toprak

olarak belirlenir. Öğelerin tümü, her insanda vardır ve bunlar Hipokrat tarafından tanımlanan dört mizaçla paralellik içindedir.

İnsanın kişiliği, bu etkenlerin bedendeki etkileşmesine ve dengelenmesine bağlıdır. Bu etkileşme ve dengelenmenin sonucunda ortaya çıkan olguda yer alan temel niteliklerle bunların birbirine olan durumları, kişiliğin portresini verir. Eğer bireyde bu öğelerden biri, tümüyle veya ağırlıkla egemense o öğenin belirtilerini, tüm davranışlarında ortaya koyacaktır. Örneğin, kişi kanlı mizaçlıysa kanla ilgili hastalıklara yakalanma eğilimli olacak ve o öğenin başat özelliklerinin tümünü, davranış ve yaşama biçiminde gösterecektir.

Bu mizaç sınıflandırması, Orta Çağ düşüncesiyle uyumlu olarak yıldızların etkisine bağlanmıştır. Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere belirli bir yıldızın etkisinde olan kişi, o mizacın özelliklerinde kabul edilmiştir. Buna göre:

Yalnız Orta Çağ'da değil, günümüzde de değerini ve etkisini sürdüren bu dört mizacın belirleyici niteliklerini açıklayalım.